

Småstykker

En notits om Frederik Lützow til Visselbjerg

Om de gamle adelsfolk, der i tiden før ca. 1700 sad på de vestjydske herregårde, ved man som regel ikke andet, end at de har levet, har giftet sig, sat børn i verden, ført proces med deres bønder og præster og er begravet i deres sognekirke, hvor en rosende inskription stadig holder deres minde i live.

I Alslev kirke ligger bl. a. *Frederik Lützow* til Visselbjerg begravet. Han døde 1680, og på en messingplade i kirkens kor hedder det om ham, at han havde »fra Barns Been af sig beflittet Gud over alle Ting at elske, frygte og tiene.« Et uventet fund viser, at det næppe er tomme ord.

I Landsarkivet i Odense opbevares siden 1907 det bibliotek, som stifterinden af det adelige jomfrukloster i Odense Karen Brahe († 1736) havde samlet sig. Det består af ca. 3400 trykte bøger, hvoraf flere store kostbarheder, samt en værdifuld håndskriftsamling på godt halvtredie hundrede numre.

Blandt disse håndskrifter er der et stort manuskript i kvartformat indbundet i læder med guldsnit. På bindet står årstallet 1668 og initialerne F.L. Det består af 240 tæt beskrevne sider. Det er af-

fattet på tysk, sirligt skrevet med sort, rødt og grønt blæk, og forneden er dateret »Visselbjerg, den 22. februar 1669, enfoldigt påbegyndt i barnlig gudsfrygt«. Det er skrevet med Fredrik Lützows egen hånd og er delt i forskellige afsnit. Det første er en passionsandagt, en andagt til Jesu lidelse, påbegyndt fastelavnsmandag 1669. Fastetiden igennem har Lützow omtrent daglig skrevet et lille stykke i sin bog med betragtninger over lidelseshistorien, og hver dag ender han med et Vater unser.

Påskedag den 11. april 1669 har han på samme måde påbegyndt en påskeandagt. Den efterfølges af en Kristi himmelfarts andagt, og der sluttet med en pinseandagt, der strækker sig over mange dage, altsammen fra 1669.

Året efter, 1670, har Frederik Lützow benyttet de tre pinsehelligdage til at holde og nedskrive en ny pinseandagt. Og endelig har han noteret, at han i 1676 atter har overvejet sin passions- og påskeandagt, og yderligere tilføjet en ny andagt til de tre bods-, faste- og bededage, som kongen havde påbudt afholdelsen af 2., 9. og 16. juni, »eftersom Guds retfærdige Vredes Riis sig endnu i alle Hjørner i adskillige Maader lader see.«

Om Lützows andagter er et originalt arbejde eller er en afskrift eller et udtog af et eller andet udenlandsk værk, er vanskeligt at afgøre.

Hvorledes hans manuskript er havnet på Fyn, er ikke godt at sige. Måske kan Karen Brahe have erhvervet det af hans søn major Johan Christopher Lützow, der en tid lå i garnison i Nyborg, og hvis hustru var fra Fyn.

I alt fald vidner det gamle håndskrift om stort kendskab til skriften og megen gudsfrygt, og det

tillader os at få lidt personligt kendskab til en af de gamle herremænd, som vi ellers næsten kun kender af navn.

Carl Lindberg Nielsen.

En mursten

Efter Herregårdsbranden på *Nørholm* i dette forår blev der under oprydningsarbejdet af to Thorstrupmænd Joh. Nielsen og Hans Thomsen fundet en interessant mursten, som havde været indmuret i den brændte bygning.

Murstenen var en almindelig helbrændt sten, der før eller under brændingen var blevet krum af tryk. Stenens sideflader samt de to lange smalsider er forsynet med indridsede tegninger og indskrifter, der optrukket med lidt farve fremtræder som vist på vedføjdede billeder. Den ene side viser en herregård. Der ses to fløje, to stokværk høje med højtsiddende vinduer og hver fløj med sin port eller indgangsdør. Den ene fløj, hovedfløjen, er forsynet med et spir, prydet med jernkruseduller. De to fløje står vel nogenlunde vinkelret på hinanden og er forbundet med et temmelig højt tårn, der vel har rummet vindeltrappen. Det har ingen port til gårdsiden, men er øverst oppe forsynet med en luge under det lille spir. Tårnet er trukket skævt, måske skyldes det tegnerens ubehjælpssomhed, men kan måske også være fremkommet under stenens krumning. En mindre bygning med spir